

PWYLLGOR CRAFFU'R ECONOMI A DIWYLLIANT

DYDD MAWRTH, 12 RHAGFYR 2023

Yn
bressenol: Cynghorydd Wong(Cadeirydd)

Cynghorwyr Berman, Henshaw, Jenkins, Lloyd Jones, Shimmin
a/ac Thomson

55 : YMDDIHEURIADAU AM ABSENOLDEB

Cafwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorydd Jackie Jones.

56 : DATGAN BUDDIANNAU

Datganodd y Cynghorydd Henshaw fuddiant rhagfarnus yn eitem 5 gan fod ei chyflogaeth yn ymwneud â Deddf Iechyd y Cyhoedd (Cymru) mewn Gweithdrefnau Arbennig, a gadawodd y cyfarfod drwy gydol yr eitem.

57 : COFNODION

Cytunwyd bod cofnodion y cyfarfod a gynhaliwyd ar 21 Tachwedd 2023 yn gofnod cywir a chawsant eu llofnodi gan y Cadeirydd.

58 : PLANNU COED A CHOED CAERDYDD

Dywedodd y Cadeirydd fod yr eitem hon yn rhoi gwybodaeth gefndirol i'r Aelodau am waith y cyngor i blannu coed, gan gynnwys y rhai a ariennir drwy gyllid prosiect Coed Caerdydd.

Ar gyfer yr eitem hon, croesawodd y Cadeirydd y Cynghorydd Jennifer Burke (Aelod Cabinet dros Ddiwylliant, Parciau a Digwyddiadau), Jon Maidment (Pennaeth Awdurdod Harbwr a Pharciau Caerdydd) a Chris Engel (Rheolwr y Prosiect, Coed Caerdydd).

Gwahoddwyd yr Aelod Cabinet i wneud datganiad agoriadol ac ar ôl hynny rhoddodd y Swyddogion gyflwyniad i'r Aelodau.

Roedd yr Aelod Cabinet yn falch o adrodd am gynnydd rhyfeddol ers sefydlu'r prosiect yn 2021-22, a wnaed yn bosibl gan ymrwymiad dwfn swyddogion a gwirfoddolwyr i'r achos. Roedd y llwyddiannau allweddol yn cynnwys plannu mwy na 50,000 o goed, diolch i fwy na 5,000 o oriau gwirfoddoli, a sefydlu 28 safle lle goruchwyliodd gwarcheidwaid coed gwirfoddol stociau coed. Cynhaliwyd 178 o ddigwyddiadau plannu yn ogystal ag 16 diwrnod rhoi coed cymunedol, gyda 916 o goed yn cael eu rhoi i grwpiau cymunedol ac ysgolion. Cefnogwyd hyn gan ddau ymgynghoriad cyhoeddus ac roedd wedi gweld gwir ddyfnder yr ymgysylltu gan gymunedau lleol ac aelodau ward. Nododd yn ogystal â'r buddion amgylcheddol, fod y prosiect wedi helpu i feithrin ymdeimlad o gydgyfrifoldeb a balchder yn etifeddiaeth werdd Caerdydd.

Yn ystod y cyflwyniad, nododd swyddogion fod rhaglen ymgynghori gynhwysfawr wedi digwydd i nodi'r lleoedd mwyaf addas ar gyfer coed, a datblygu partneriaethau cryf rhwng cyllidwyr, gwirfoddolwyr, cwmnïau ac aelodau ward. Fe wnaethant dynnu sylw at y nifer rhyfeddol o wirfoddolwyr a nodi'r cyfle i hyfforddi ac uwchsgilio'r rhai sy'n cymryd rhan yn ogystal â'r effaith gadarnhaol ar les. Roedd ysgolion yn rhan allweddol o'r prosiect, ac roedd yn dda cael pobl ifanc i gymryd rhan mewn gwaith addysgol, ymarferol.

Ceisiodd swyddogion sicrhau amrywiaeth o rywogaethau i weddu i hinsawdd sy'n newid a helpu'r coed i ymdopi â thywydd anrhagweladwy, ac roeddent yn datblygu piblinell cyflenwi bwydo planhigfa goed. Roedd targedau allweddol ar gyfer 2023/24 yn cynnwys trefnu 170 o ddigwyddiadau, ceisio trefnu 2,750 awr o wirfoddoli, a chyfanswm o 30,000 o blanhigfeydd ar draws 170 o safleoedd. Eleni, trefnwyd gwarcheidwaid coed mewn 80 o safleoedd ac roedd 20 ysgol newydd wedi bod yn rhan o'r prosiect. Roedd cyfradd llwyddiant y coed a oedd wedi goroesi oddeutu 80% oherwydd rhywfaint o fandaliaeth, tywydd gwael a safleoedd anaddas, ond roedd wedi bod yn llwyddiannus iawn i raddau helaeth.

Ychwanegodd swyddogion mai'r nod nawr oedd adeiladu ar ymgysylltu â'r gymuned hyd yma a datblygu rhaglen cyflogeion gwirfoddolwyr i ymgysylltu â chenedlaethau'r dyfodol. Fe wnaethant hefyd geisio cynyddu ymgysylltiad â thirfeddianwyr preifat, gan fod angen manteisio ar gyfleoedd ar dir preifat yn ogystal â safleoedd sy'n eiddo i'r cyngor. Roedd hefyd yn bwysig cynyddu eu stoc o darddiad lleol a mesur a meincnodi yn ehangach, yn enwedig ar agweddau nad oedd modd eu mesur yn hawdd, fel manteision cymdeithasol.

Roedd yr heriau allweddol yn gysylltiedig â newid yn yr hinsawdd (h.y. plannu mewn amodau tywydd anarferol), cyllid (gyda chefnogaeth wedi'i gwarantu tan ddiwedd blwyddyn ariannol 2025/26, ond nid ar ôl hynny), adnodd rheoli prosiectau (gyda llwyth gwaith uchel i swyddogion arweiniol), gofynion cystadleuol am ddefnydd tir, plâu a chlefydau fel clefyd coed ynn, a'r angen i gael effaith weladwy yn y parth cyhoeddus 'caled' a oedd yn cynnwys safleoedd anoddach i'w plannu ynddynt, gan gynnwys strydoedd.

Gwahoddodd y Cadeirydd gwestiynau a sylwadau gan yr Aelodau.

Nododd yr aelodau y lefel drawiadol o recriwtio gwirfoddolwyr a gofynnwyd sut y cymharodd Caerdydd â dinasoedd eraill ar gyfer adnoddau a gwariant. Nododd swyddogion nad oedd llawer o ddata ar gael o amgylch plannu coed, ond roeddent yn gobeithio cael mwy erbyn y Gwanwyn. Ar hyn o bryd roedden nhw'n amcangyfrif eu bod yn ail y tu ôl i Belfast ymhlith y dinasoedd eraill oedd yn gwneud hyn. Esboniodd swyddogion eu bod yn arwain gweithgor meincnodi Dinasoedd Craidd, gyda disgwyl canlyniadau yng Ngwanwyn 2024.

Gofynnodd yr aelodau am ymarferoldeb y targed i gyrraedd gorchudd canopi o 25% erbyn 2030. Cydnabu swyddogion fod hwn yn darged heriol o ystyried y galw cystadleuol am ddefnydd tir, ond yn un y gallai newidiadau rheoliadau cynllunio helpu gydag ef, fel y gallai gweithio'n fwy arloesol, fel gwyrddio adeiladau i fyny. Byddai gorchudd canopi o 25% yn golygu bod angen gorchuddio tua 839 hectar gan goed, a oedd tua maint tair ward fawr. Byddai arolwg coed arall yn cael ei gynnal yn 2025/26 i roi darlun cliriach iddynt o'r cynnydd tuag at y targed.

Trafododd y Pwyllgor yr angen am atebion creadigol i ddod â choed i safleoedd canol dinas a strydoedd a oedd yn anoddach eu plannu ynddynt. Nododd swyddogion anhawster plannu mewn ardaloedd â throedffyrdd cul, ond awgrymwyd mai coed cludadwy neu mewn cynhwysyddion oedd un ateb i hyn, fel y gellyg addurniadol ar Stryd y Castell. Awgrymodd yr aelodau y gallai'r prosiect fod yn gysylltiedig ag adrannau eraill, megis pan gulhawyd ffyrdd oherwydd datblygiadau cynllunio, a nodi'r gost ynghlwm â symud coed cludadwy o gwmpas. Amlygodd swyddogion eu bod wedi datblygu Cynllun Gweithredu i gynyddu darpariaeth canopi coed mewn strydoedd trefol ac y byddent yn rhannu hyn gyda'r Aelodau drwy e-bost ar ôl y cyfarfod.

Nododd yr Aelodau bwysigrwydd ymgynghori â'r gymuned o ystyried y tensiynau rhwng gwahanol ffyrdd o ddefnyddio manau agored. Esboniodd swyddogion fod ymgynghoriadau ysgrifenedig yn cael eu cynnal, gan gynnwys gosod taflenni yn y cyffiniau agos. Nid oedd bob amser yn bosibl cyrraedd pawb, ond gwnaethant yr hyn a allen nhw i ddarparu ar gyfer barn preswylwyr.

Holodd yr aelodau sut y lliniaruwyd peryglon clefydau coed ymledol. Esboniodd swyddogion eu bod yn defnyddio ystod eang o rywogaethau, y gallai hinsawdd y DU oddef yn ffodus, a cheisio sicrhau eu bod yn defnyddio hadau Prydain, a'u bod yn gwirio ffynonellau'r gadwyn gyflenwi i sicrhau bod y rhain yn defnyddio stoc frodorol o ansawdd da.

Amlygodd yr Aelodau werth cael ysgolion i gymryd rhan, gan ei fod yn darparu profiadau gwerthfawr i ddisgyblion ac yn gallu cyd-fynd â'r cwricwlwm yn dod yn fwy ymwybodol o'r amgylchedd. Nodwyd hefyd y manteision cymdeithasol cysylltiedig a'r angen i gasglu adborth fel rhan o'r broses werthuso. Ychwanegodd swyddogion y byddai'r ymgynghoriad nesaf yn gofyn mwy o gwestiynau agored ac yn rhoi lle ar gyfer ymatebion mwy manwl i sicrhau hyn.

Ychwanegodd y Cadeirydd y byddai'n ddefnyddiol cael cynrychiolaeth weledol o ble roedd plannu wedi digwydd a ble cafodd ei gynllunio yn y dyfodol. Dywedodd swyddogion fod ganddynt fap yn dangos lle roedd coed wedi'u plannu a'u bod i fod i gael eu plannu, a'u bod yn hapus i roi hyn i'r Aelodau.

CYTUNWYD: y byddai'r Cadeirydd, ar ran y Pwyllgor, yn ysgrifennu at yr Aelod Cabinet er mwyn cyfleu arsylwadau'r Pwyllgor wrth drafod y ffordd ymlaen.

59 : GWASANAETHAU RHEOLIADOL A RENNIR

Dywedodd y Cadeirydd fod yr eitem hon yn rhoi gwybodaeth gefndirol i'r Aelodau am y Gwasanaethau Rheoliadol a Rennir (GRhR), gan gynnwys nodi pa feysydd a oedd o fewn cylch gorchwyl y pwyllgor hwn.

Ar gyfer yr eitem hon, croesawodd y Cadeirydd y Cynghorydd Michael Michael (Cadeirydd y Pwyllgorau Trwyddedu a Gwarchod y Cyhoedd ac aelod o Gyd-bwyllgor y GRhR), Helen Picton (Pennaeth Gwasanaethau Rheoliadol a Rennir), Jason Bale (Rheolwr Gweithredol ar gyfer Menter a Gwasanaethau Arbenigol), Christina Hill (Rheolwr Gweithredol Gwasanaethau Masnachol) a Will Lane (Rheolwr Gweithredol Gwasanaethau Cymdogaeth).

Gwahoddwyd y Cynghorydd Michael i wneud datganiad agoriadol ac ar ôl hynny rhoddodd y Swyddogion gyflwyniad i'r Aelodau.

Yn ystod y cyflwyniad, eglurodd swyddogion fod y GRhR\ yn wasanaeth cwbl integredig sy'n cyflawni swyddogaethau iechyd yr Amgylchedd, Safonau Masnach a Thrwyddedu ar draws Pen-y-bont ar Ogwr, Caerdydd a Bro Morgannwg. Roedd 175 o staff yn gwasanaethu poblogaeth gyfunol o 640,000 ac yn rheoleiddio mwy na 100,000 o fusnesau. Hwn oedd y trefniant cyntaf a'r unig drefniant o'r fath yng Nghymru, ac roedd wedi bod ar waith ers 9 mlynedd, gan gyflawni gofynion statudol a chefnogi themâu strategol pob cyngor. Cafodd ei oruchwylio gan gydbwyllgor yn cynnwys dau Aelod o bob cyngor, gyda'r Cynghorydd Michael a De'Ath yn cynrychioli Caerdydd.

Esboniodd swyddogion eu gwaith ar ddiogelwch bwyd, iechyd a diogelwch, safonau masnach, Gwasanaethau Menter ac Arbenigol a Gwasanaethau Cymdogaeth, gyda gwaith rhagweithiol ac adweithiol yn cael ei wneud i sicrhau cydymffurfiaeth. Fe wnaethant nodi'r heriau allweddol sydd o'n blaenau, a oedd yn cynnwys anawsterau recriwtio a chadw, meysydd rheoleiddio newydd a cholli tir ar arolygiadau ac ymchwiliadau oherwydd pandemig Covid.

Gwahoddodd y Cadeirydd gwestiynau a sylwadau gan yr Aelodau.

Mewn ymateb i gwestiynau'r Aelodau, dywedodd swyddogion fod y sefyllfa recriwtio yn gwella, gyda rhai staff yn dychwelyd i'r gwasanaeth, ond roedd gwaith i'w wneud o hyd. Roedden nhw wedi bod yn gweithio dros y blynyddoedd diwethaf i sefydlu prentisiaethau, oedd yn ffordd dda o gael pobl ifanc i mewn i'r proffesiwn, a'r gobaith oedd y byddai'r rhain ar gael ganol diwedd 2024.

Holodd yr Aelodau a allai tyfu'r ochr fasnachol helpu i sybsideiddio rhai o swyddogaethau eraill y gwasanaeth, a chlywsant, er bod cynhyrchu incwm yn rhan allweddol o'r model busnes, roedd cyfyngiadau a oedd yn caniatáu iddynt adennill costau yn unig, nid gwneud elw. Er enghraifft, galluogwyd system yr Awdurdod Sylfaenol trwy statud ar sail adennill costau yn unig.

Trafododd y Pwyllgor smygu dan oed a gofynnodd am brynu tybaco o siopau lleol ar brawf. Eglurodd swyddogion fod gwirfoddolwyr yn cael eu hanfon o dan amgylchiadau rheoledig iawn i safleoedd penodol yr oedd y gwasanaethau rheoleiddio eisoes wedi cael gwybod amdanynt, felly arweiniwyd y broses gan wybodaeth yn hytrach na dewis siopau ar hap.

Amlygodd yr Aelodau fod yn rhaid i'r gwasanaeth ddod ar draws enghreifftiau lle roedd angen rheoleiddio newydd neu ddiwygiedig, ac argymhell rhannu'r wybodaeth hon â Llywodraeth Cymru i lywio rheoleiddio yn y dyfodol. Ymatebodd swyddogion fod hyn eisoes yn cael ei wneud, er enghraifft drwy ymgynghoriadau a gweithgorau, fel yr un o ran rheoleiddio diogelwch adeiladau.

Tynnodd yr Aelodau sylw at y gwaharddiad diweddar ar blastigau untro a gofynnwyd sut y gallent sicrhau bod busnesau'n cael eu paratoi i ddelio â hyn. Wrth i gam 1 ddod i rym yng Nghymru ar ôl Lloegr a'r Alban, nododd swyddogion fod llawer o waith paratoi eisoes wedi'i wneud, a bod cwmnïau cenedlaethol yn benodol yn cydymffurfio'n dda ar y cyfan. Roedd Cam 2 i fod i ddechrau yng Ngwanwyn 2025, a nododd yr Aelodau fod cyfle i'r gwasanaeth gynnig hyfforddiant paratoadol, gan

gynorthwyo busnesau i gydymffurfio a chynhyrchu incwm. Diolchodd swyddogion i'r Aelodau am yr awgrym hwn, a oedd yn teimlo bod cyfiawnhad iddynt ei archwilio.

CYTUNWYD: y byddai'r Cadeirydd, ar ran y Pwyllgor, yn ysgrifennu at yr Aelod Cabinet er mwyn cyfleu arsylwadau'r Pwyllgor wrth drafod y ffordd ymlaen.

60 : ADRODDIAD GRŴP GORCHWYL CDLLN

Dyweddodd y Cadeirydd y gofynnwyd i'r Pwyllgor nodi drafft terfynol yr Ymchwiliad Craffu ar y Cyd ar Gynllun Datblygu Lleol Newydd Caerdydd (CDLIN).

Gwahoddodd y Cadeirydd gwestiynau a sylwadau gan yr Aelodau.

CYTUNWYD: bod Aelodau'n nodi'r adroddiad Ymchwiliad terfynol CDLIN arfaethedig ar y cyd.

61 : DIWEDDARIAD AR OHEBIAETH

Rhoddodd y Prif Swyddog Craffu ddiweddariad ar yr ohebiaeth a anfonwyd ac a dderbyniwyd ers y cyfarfod diwethaf, a nodwyd.

62 : EITEMAU BRYD (OS OES RHAI)

Doedd dim.

63 : DYDDIAD Y CYFARFOD NESAF

16 Ionawr 2024 am 4.30pm.

Daeth y cyfarfod i ben am 6.45 pm.